

JAARVERSLAG

Landgoed
Verhildersum
Leens

2016

Jaarstukken

Landgoed Borg Verhildersum
Wierde 40
9965 TB Leens

6 april 2017

WWW.VERHILDERSUM.NL

Inhoud

Voorwoord.....	2
Museale Ontwikkelingen.....	3
<i>Collectie</i>	3
<i>Schenken</i>	3
<i>Beheer en Behoud</i>	4
<i>Collectieregistratie</i>	5
<i>Bruiklenen en Schenkingen</i>	6
<i>Onderzoek</i>	6
Presentatie	7
<i>Tijdelijke exposities</i>	8
<i>Evenementen/activiteiten</i>	8
<i>Bezoekers</i>	17
<i>Samenwerking in de regio</i>	18
<i>Onze Spullen 2.0</i>	18
<i>Ondersteunende activiteiten</i>	19
Educatie	20
Communicatie en PR	22
<i>Website</i>	22
<i>In het nieuws</i>	23
Onderhoud	24
<i>Gebouwen</i>	24
<i>Onderhoud terreinen</i>	25
Personeel en Organisatie	26
<i>Vrijwilligers</i>	26
<i>Personeel</i>	27
<i>Vrienden</i>	27
<i>Bestuur</i>	27
Bijlage 1 – Bezoekersaantallen	28
Bijlage 2 – Subsidie aanvragen	29
Bijlage 3 - Bestuurssamenstelling.....	30
Bijlage 4	31
<i>Baten en lasten over 2016</i>	31
Bijlage 5	32
<i>Bruiklenen en schenkingen</i>	32

Voorwoord

“Groninger Dracht Meets Fashion Tech en Verhildersum, het Pronkjewail van Tine Clevering-Meijer en haar man Ru Clevering”. Het eerste een zeer bijzondere tentoonstelling van kleding van Maartje Dijkstra, het tweede een boekje en tentoonstelling over de verbintenis van de familie Clevering-Meijer met Verhildersum. Deze twee tentoonstellingen en de uitgave van het boekje hebben bijgedragen aan een jaar waar wij met een goed gevoel op terug kunnen kijken.

In dit jaarverslag passeren de verschillende activiteiten de revue en vertellen wij over de verschillende ontwikkelingen op het landgoed. De evenementen en activiteiten maakten 2016 wederom tot een dynamisch jaar met voor elk wat wils. Naast het gebruikelijke programma met de tentoonstellingen en eigen evenementen waren er activiteiten in samenwerking met externen. Het landgoed trok 21.461 bezoekers. De website van Verhildersum werd 37.715 keer bezocht.

In dit jaarverslag worden de verschillende activiteiten nader toegelicht. Dit jaarverslag is tevens het verantwoordings-document ten aanzien van de subsidieverplichtingen van de provincie Groningen en de gemeente De Marne. Het gaat daarbij om de realisatie van de activiteiten, taken en indicatoren die vallen onder de ‘Inhoudelijke subsidieverplichtingen’.

Het bestuur van de Stichting Landgoed Verhildersum Leens is actief betrokken bij het beheer van het landgoed. Het bestuur vergaderde in 2016 tien keer. Door middel van de jaarlijkse schouw stelde het bestuur zich op de hoogte van de algemene gang van zaken op het Landgoed. Het bestuur heeft de aanvraag in het kader van de cultuurnota 2017-2020 voorbereid en ingestuurd. Daarbij is nadrukkelijk aangegeven dat Landgoed Verhildersum Leens geworteld is in de regionale en lokale omgeving en betekenisvol is voor de omgeving nu en in de toekomst.

In 2016 is de samenwerking met de Historische Kring de Marne regelmatig onderwerp van gesprek geweest. De gesprekken hebben nog niet tot een concreet resultaat geleid. De samenwerking heeft tot doel om in de Museumboerderij een Cultuurhistorisch Centrum van het Hoogeland te ontwikkelen.

Het bestuur van de Stichting heeft besloten om de maatschappelijke functie van Verhildersum te versterken. Dit besluit heeft geleid tot inkoop van energie bij Noordelijk Lokaal Duurzaam.

Het Landgoed fungeerde als decor voor uiteenlopende activiteiten. Bij alle ontwikkelingen en activiteiten neemt het Verhaal van Verhildersum geworteld in de 19e eeuw, ontsproten aan en tot bloei gekomen op het Groninger Hoogeland, een centrale plaats in.

Gerrit Alssema, directeur

Museale Ontwikkelingen

Het bestuur heeft in samenwerking met de directeur een meerjarig uitvoeringsplan vastgesteld. Dit uitvoeringsprogramma is de leidraad voor de toekomstige ontwikkeling van Landgoed Verhildersum Leens. Het geeft richting aan de gedachten die zijn vastgelegd in Koers 2020 "Toekomstvisie Landgoed Verhildersum Leens". Daarbij wordt gebruik gemaakt van de in Koers 2020 aangegeven strategische thema's en projecten. Jaarlijks wordt er een

uitvoeringsplan opgesteld waarin de ontwikkelingen worden beschreven en vastgelegd. Het plan wordt gebruikt om een planmatige ontwikkeling te waarborgen.

Collectie

Er zijn zoals ieder jaar veel objecten aangeboden aan Verhildersum. De stukken die een aanvulling vormen op de bestaande collectie zijn aangenomen. Verschillende vrijwilligers hebben ook in 2016 hard gewerkt aan het beheren en behouden van de collectie van Verhildersum. Voor de registratie van de collectie is een instructie geschreven. In deze instructie staat nauwkeurig beschreven op welke wijze het museum met de collectie zal omgaan.

Schenkeningen

Landgoed Verhildersum Leens heeft twee bijzondere schenkingen mogen ontvangen:

Voorwerpen uit de inboedel van mevr. T.A. Frima

Uit het nalatenschap van mevr. T.A. Frima uit Hilversum ontving Landgoed Borg Verhildersum verschillende goederen uit haar inboedel. Onder andere, meubels, een porseleinkast, verschillende porseleinen kopjes, een kaststel. Ook verschillende schilderijen maken onderdeel uit van deze schenking. De schenking is bijzonder, aangezien alle voorwerpen oorspronkelijk in de Borg hebben gestaan en nog te zien zijn op oude interieur foto's. Deze collectie zal worden geregistreerd en getoond tijdens de expositie 2017 in het Koetshuis. Een compleet overzicht van deze schenking is te vinden in de bijlage.

Financiële bijdragen van de Vrienden.

Mevrouw R.M. den Hartog-Musschenga uit Rockanje heeft een geldbedrag aan de Ver. Vrienden van Verhildersum geschonken. De financiële bijdrage zal worden gebruikt voor het aanpassen van de dierenweide.

Beheer en Behoud

Borginterieur:

Het behoud van collectie en interieur van de Borg is van groot belang en vraagt daarom voortdurend de aandacht. In januari en februari werd door een aantal vrijwilligers de jaarlijkse grote schoonmaak uitgevoerd waarbij alle objecten en het hele interieur van de Borg niet alleen werden schoongemaakt, maar ook werden gecontroleerd op conditie, gebreken werden genoteerd en daar waar mogelijk hersteld. Dat gold bijvoorbeeld voor de rode overgordijnen in de eetzaal en de speelgoedkoets. In 2016 zijn de voorbereiding voor een subsidie aanvraag voor restauratie van het boudoir afgerond. In 2017 kan de subsidie aanvraag de deur uit.

De textielcollectie:

De textielcollectie is in een speciaal daarvoor ontworpen depot in de museumboerderij onder gebracht. Dit depot voldoet klimatologisch volledig aan de eisen, die aan goed klimaat beheer gesteld kunnen worden. Het uitlezen van de gegevens geschiedt digitaal Dit heeft als voordeel dat wij op afstand de luchtvochtigheid en de temperatuur kunnen monitoren. De textielwerkgroep beschikt over een goede werkruimte. De leden van de textielcommissie werken regelmatig aan het onderhoud en de registratie van de collectie.

In 2016 zijn de textielvitruines in de Museumboerderij uitgebreid met een nieuwe grotere vitrine. Een nieuwe stap om de kledingcollectie nog beter voor het voetlicht te krijgen. Met deze uitbreiding is maximale capaciteit van de klimaatbeheersing bereikt.

De landbouw- en ambachtencollectie:

In de museumboerderij is voor het onderhoud en restauratie van voorwerpen uit de collectie een ruime werkplaats beschikbaar. Vrijwillige medewerkers verrichten hier wekelijks onderhoudswerk. De betrokken vrijwilligers zijn gestart met het vergroten en herinrichten van de werkplaats. De uitbreiding zal in 2017 worden afgerond.

De bewaaromstandigheden en de staat waarin de voorwerpen zich bevinden zijn redelijk maar niet optimaal. De collectie is ondergebracht in depots op verschillende plekken op het landgoed en in het depot op het industrieterrein te Leens.

Het arbeidershuisje:

De inrichting van het arbeidershuisje past in het tijdsbeeld dat Landgoed Verhildersum Leens voor ogen staat. In 2016 is buitenom gesnoeid. De bevingsschade is hersteld. Scheuren zijn gevoegd en het huis is buitenom geschilderd.

Veeteelt, akkerbouw

Een deel van de landerijen is in gebruik gegeven aan de overbuurman, dhr. Zomerman. De veestapel (totaal plm. 12 á 15 stuks) is in de winterperiode gehuisvest bij en wordt dan verzorgd door dhr. Dijkinga.

In het De Waard tuintje (naast de boerderij) is een veldje aangelegd met bijenvriendelijke gewassen.

Op het demo/proefveld (akker naast de boomgaard) zijn een aantal oude landbouwgewassen ingezaaid. Deze kleine proefveldjes waren dit jaar ook weer een groot succes. Op de akker, tegenover de dierenweide, is een perceel graan ingezaaid. Na de oogst is het ingezaaid met gras.

Boomgaard

In totaal zijn er zo'n 1650 kg appels en peren geplukt. Voor het merendeel is dat omgezet in appelsap (ca. 1200 kg). Verder is er behoorlijk wat fruit verkocht in de Museumboerderij (ca. 250 kg). Daarnaast zijn er appels verkocht aan een particulier. (ca. 200 kg).

De bloemenrand langs het schelpenpad en de boomgaard was ook in 2016 weer een succes. De vele foto's zijn goede ambassadeurs voor ons landgoed. De overvloed aan insecten was ook waarneembaar.

In het kader van een leerproject heeft AOC-Terra is in 2015 onderzoek gedaan naar de bodemgesteldheid van de boomgaard. Dit naar aanleiding van het feit dat de boomgaard erg nat is. Het onderzoek wijst uit dat de aangebrachte drainage onder een leemlaag ligt en daardoor kan het water de drainage pijpen niet bereiken. Om de waterhuishouding te verbeteren is besloten een greppel aan te leggen tegen de houtwal aan. Helaas is het niet gelukt om dat in 2016 te realiseren. Dit is doorgeschoven naar 2017.

Beeldentuin

Na plaatsing van het 11e beeld in 2010, is Eddy Roos begonnen met het 13e beeld 'Ether'. De kunstenaar heeft het ontwerp in 2016 aangeboden aan de bronsgieter. Plaatsing en overdracht wordt in 2017 verwacht.

Collectieregistratie

De collectie is geregistreerd in Adlib, een geautomatiseerd registratiesysteem.

Een groot aantal vrijwillige medewerkers werkt regelmatig aan het beschrijven van de collectie van de borg, de museumboerderij en de textielafdeling. De textielcommissie heeft de registratie nagenoeg afgerond en heeft de collectie bijna volledig ingevoerd.

In 2016 is veel aandacht besteed aan controle van de opgeslagen informatie. Daarnaast zijn er plannen om de collectie verdergaand te digitaliseren. Het gaat dan voornamelijk om een aanvulling met beeldmateriaal.

Wij nemen deel aan het project "Digitalisering Collecties Groningen". Vanuit het Themafonds Digitalisering Collecties Groningen is een subsidie beschikbaar gesteld voor, waarmee wij een top 10 van museale objecten digitaal beschikbaar kunnen maken. Erfgoedpartners zorgt voor ondersteuning en begeleiding.

Wij hebben daarnaast nog een extra aanvraag ingediend om bewegend beeld van objecten te laten maken. Onze museale collectie wordt hierdoor, op een aansprekende manier, ontsloten voor een breed publiek.

Het Themafonds Digitalisering Collecties Groningen wordt mogelijk gemaakt door financiële bijdragen van de Provincie Groningen, het J.B Scholtenfonds, Stichting Beringer Hazewinkel en vier Rabobank Coöperatiefondsen aan het Prins Bernhard Cultuurfonds.

Bruiklenen en Schenkingen

Landgoed Verhildersum Leens heeft een aantal langdurige bruiklenen om de lacunes in de eigen collectie op te vullen. Deze bruikleenobjecten zijn opgenomen in de vaste presentatie van het museum. Op zijn beurt heeft het museum een aantal objecten in langdurige bruikleen gegeven aan externe partijen.

Landgoed Verhildersum Leens ontvangt nog steeds interessante schenkingen voor onze collectie. Twee voorbeelden zijn eerder in dit jaarverslag genoemd. Een overzicht van de schenkingen in 2016 is als bijlage toegevoegd.

Onderzoek

Echtpaar Clevering-Meijer

In 2015 is een onderzoek gestart naar de relatie tussen het echtpaar Clevering-Meijer en Verhildersum. Wat hebben zij precies betekend voor de borg en het landgoed en wat zij hebben achtergelaten als erfenis in de geschiedenis van Verhildersum, zoals bijvoorbeeld de tuin en de textielcollectie. Hiervan wordt een publicatie gemaakt voor Verhildersum. Het onderzoek is een verrijking met betrekking tot de geschiedenis van Verhildersum wanneer het gaat om het echtpaar Clevering-Meijer en in bredere vorm de ontstaansgeschiedenis van de textielcollectie en tuin met kunstwerken. De publicatie, in de vorm van het boekje: "Het Pronkjewail van Tine Clevering-Meijer en haar man Ru Clevering", is een historisch correct en toegankelijk verhaal, waar onder andere archiefstukken, maar ook interviews met mensen die het echtpaar hebben gekend in verwerkt zijn. In het voorjaar 2016 is het boekje gepresenteerd. Naar aanleiding van het boekje is er in het Koetshuis een tentoonstelling georganiseerd.

Aan het einde van het seizoen is het boek "Op Huninga", samengesteld door Tjeerd Duursma, gepresenteerd in de Museumboerderij. "Op Huninga" beschrijft de gedenkwaardige geschiedenis van het echtpaar R.J. Clevering en T.F. Clevering-Meijer op het Hoogeland. Het leven en werken van dit bijzondere Gronings echtpaar wordt op overzichtelijke wijze in 15 hoofdstukken gepresenteerd.

Presentatie

De staf heeft zich in de wintermaanden beziggehouden met de voorbereiding van het seizoen 2016. Deze inspanning heeft een mooie presentatie opgeleverd waarin een deel van onze collectie en bijhorende verhalen zo goed mogelijk voor het voetlicht zijn gebracht. Het centrale thema: "Omwenteling" is op de verschillende locaties uitgelicht. De eigen collectie diende daarbij als basis.

Met vereende krachten, staf en vrijwilligers, is er gewerkt om de Borg, de exposities in het Koetshuis en de Boerderij in te richten, zodat op 25 maart het museum de deuren heeft kunnen openen om de bezoekers te ontvangen.

Groninger Dracht meets Fashion Tech: van oorijzer tot interactieve kleding

Van 26 maart t/m 25 september is in de boerderij Verhildersum de expositie "Groninger Dracht meets Fashion Tech" te zien geweest. De internationaal erkende modeontwerpster Maartje Dijkstra groeide op in Leens. Landgoed Verhildersum was ooit haar speelterrein. Nu keerde ze voor even terug om haar werk te exposeren in haar geboortedorp.

Een hypermodern kunstwerk: Braindrain van deze modeontwerpster is een spectaculaire en interactieve outfit, speciaal voor de tentoonstelling ontworpen en gemaakt, waarin licht en geluid schuilgaat. Toch is het ontwerp geïnspireerd door het verleden. Het traditionele Groningse oorijzer uit de negentiende eeuw diende als basis voor het spektakelstuk van de tentoonstelling Groninger Dracht meets Fashion Tech.

Dijkstra's ontwerpen zijn meer dan mode. Ze zijn kunstwerken op zich: handgemaakt, uniek en futuristisch. Haar Fashion Tech-outfits vertellen een verhaal en maken daarbij gebruik van de modernste technieken. Enkele van haar stukken worden gepresenteerd als kunstinstallatie. De muziek, die hierbij een prominente rol vervult, verschaft ontwerpen een extra dimensie.

In haar outfits brengt Dijkstra het verleden en het heden samen. Haar bijdragen aan de expositie Groninger Dracht meets Fashion Tech zijn het resultaat van een ontmoeting tussen de buitenwereld (zoals het landschap) en haar eigen binnenwereld; tussen materiaal en sfeer; tussen muziek en techniek. De resultaten van die spannende synthese waren te zien in Leens.

Bijzonder aan Groninger Dracht meets Fashion Tech is dat de tentoonstelling een link legt met de Noord-Groninger dracht en mode uit de periode 1841 - 1865, en dan in het bijzonder het oorijzer. Deze historische stukken uit de vaste collectie van Verhildersum worden samen met Dijkstra's werk getoond. Daarnaast omvat de expositie video art, foto's en een documentaires. De presentatie was interessant voor jong en oud.

Naar aanleiding van het boekje “Het Pronkjewail van Tine Clevering-Meijer en haar man Ru Clevering is er in het Koetshuis een tentoonstelling georganiseerd. De tentoonstelling gaf een beeld van de relatie van mevr. Clevering-Meijer met Verhildersum.

Naast deze tentoonstelling is in het Koetshuis algemene informatie te vinden over het landgoed. Bezoekers maken hier kennis met de verschillende aspecten van het landgoed.

Tijdelijke exposities

Amateurkunsttentoonstelling „Omwenteling”

Traditioneel is de herfsttentoonstelling op Verhildersum in Leens een expositie met werk van amateurkunstenaars uit de regio. Van 1 t/m 30 oktober kon men op Verhildersum genieten van beeldende kunst met het thema ‘Omwenteling’. Tijdens de openingsbijeenkomst zijn de kunstwerken besproken door Anneke Buikema, docent Hanzehogeschool. Ieder jaar weer slagen amateurkunstenaars erin om het publiek te verrassen met hun werken. Ook dit jaar lukte dat weer. De afgelopen decennia is de kwaliteit van de inzendingen gestaag gegroeid. Steeds weer overstijgen sommige kunstwerken het niveau van amateurwerk. Door de jaren heen is er een vaste kern van deelnemers ontstaan. Omdat het onderwerp ieder jaar verschilt, is tot het laatste moment onduidelijk hoe de expositie zal uitpakken. Dat zorgt ervoor dat ook deze tentoonstelling verrassend en boeiend is geweest. Daarbij zijn de hand en het oog van de tentoonstellingsmakers natuurlijk onontbeerlijk.

Expositie “Sip Hofstede, Ede Staal en stadsgezichten”

Naast de expositie ‘Omwenteling’ van amateurkunstenaars, konden de bezoekers in de museumboerderij ook de expositie ‘Sip Hofstede, Ede Staal en stadsgezichten’ bewonderen. Tijdens deze expositie zijn schilderijen getoond over teksten van Ede Staal en stadsgezichten van de hand van kunstenaar Sip Hofstede. Leerlingen van O.B.S. Lydinge uit Leens werkten mee aan deze expositie. Tijdens een workshop van dhr. Hofstede met als thema ‘Ede stad en provincie van Staal’ hebben zij schilderijen gemaakt die ook tentoongesteld zijn.

Evenementen/activiteiten

Poffert-bak-wedstrijd

Op zaterdag 16 januari 2016 organiseerde landgoed borg Verhildersum tijdens de streekmarkt een heuse Poffert-bak-wedstrijd. Een deskundige jury bepaalde wie de meest lekkere en bijzondere poffert van Groningen heeft gebakken. De poffert hoefde niet persé volgens een bestaand recept te worden gemaakt. Het mocht ook ‘out-of-the-box’. Dus bijvoorbeeld met fruit, groenten, kruiden, of hartig. Deelnemers konden hun zelfgebakken poffert inleveren bij de Museumboerderij. Om 11.00 uur werden de pofferts geproefd en beoordeeld door de jury. De jury bestond uit bakker Dick Peters, chefkok Wicher Werk en

directeur Gerrit Alsema. Zij proefden en beoordeelde de verschillende pofferts. Nadine van Nadine Bakes won de wedstrijd met een zeer mooie, smaakvolle poffert. Zij ontving een pakket met producten van de Streekmarkt, ter waarde van 50 euro.

Streekmarkt

Elke 3e zaterdag van de maand staat het landgoed in het teken van de streekmarkt. Een unieke, gezellige streekmarkt met (h)eerlijke ambachtelijke producten.

Verse, regionale en seizoensgebonden producten zijn er te vinden. Het hele jaar door konden bezoekers er elke maand terecht voor vlees, kaas, groente en fruit, maar ook voor (h)eerlijke extra's als cider, taartjes, honing, vruchtensappen, bloemen, muziek, workshops en live cooking. Voor alleseters en fijnproevers; de streekmarkt op Landgoed Verhildersum Leens bood het hele jaar door, 's zomers buiten en in de winter binnen, een keur aan lekkernijen en ambachtelijke producten.

Snoeiworkshop oude fruitrassen

Het landgoed Verhildersum heeft een unieke boomgaard met circa 135 oude fruitboomrassen, allemaal hoogstam, met heerlijk fruit en prachtige namen. Wat te denken van het Zomer Zijden Hempje, de Rode Ananasappel en de Zoete Bloemee. Deze bijzondere collectietuin is het hele jaar door te bezoeken.

De boomgaard wordt onderhouden door een enthousiaste groep vrijwilligers. Het onderhoud is niet gericht op productie, het grootste deel van de oogst wordt verwerkt tot appelsap.

In de lente beginnen de activiteiten voor het nieuwe jaar. Medio maart gaan de vrijwilligers aan de slag met de voorjaars snoei, de basis voor een gezonde boom en een mooie oogst. Bezoekers van de streekmarkt van 19 maart die daarvoor belangstelling hebben, konden een kijkje nemen in de boomgaard. Er waren 2 rondleidingen van ongeveer een uur.

Op 19 maart konden belangstellende zich via een cursus bekwamen in het snoeien van fruitbomen. De cursus werd gegeven door pomoloog Harry van der Laan (die ook de vrijwilligers begeleidt). De cursus start met een theoretisch deel, waarna elke deelnemer het in de boomgaard zelf mag proberen. De cursus is ook een kennismaking met het vrijwilligerswerk in de boomgaard.

Museumweek

In 2015 is door de Nederlandse Museumvereniging de Museumweek geïntroduceerd als opvolger van het museumweekend. Tijdens dit evenement stond een week lang, dit jaar van 16 tot en met 24 april, onder de noemer 'ons echte goud', de schatten die in het museum te ontdekken zijn in de schijnwerper. De week is bedoeld om het publiek te verrassen, te prikkelen en te inspireren. Gronings Goud, was het thema op

Verhildersum. Het Gronings goud verwijst naar het goudgele koren die een grote welvaart bracht, maar ook naar de rijke sieraden en dan met name de oorijzers die gedragen werden. Door middel van deze gouden, soms verguld of zilveren, oorijzers werd de welstand van de draagster geshowd. Verhildersum bezit een grote uitgebreide textielcollectie, waarvan de dracht en de oorijzers met sieraden een belangrijk aandeel vormen. Een 12-tal kostuums uit de periode 1841-1865, met bijbehorende sieraden en oorijzers zijn de bijzondere schatten die in deze week in de schijnwerper zijn gezet.

Paaseitjes zoeken met de Paashaas

Onder toezicht van paashaas Rika en de Jonge hulppaashaas Sophie (6 jaar) werden er op 2e Paasdag, 27 april, weer duizenden eitjes verstopt in de singels en in de borgtuin van het Landgoed. Om 11 uur waren er meer dan 250 kinderen met hun ouders, opa's en oma's, aan het zoeken. De gouden eieren werden gevonden door Job Duisterwinkel uit Vierhuizen (6 jaar) en Sib Bijsterveld uit Warffum (11 jaar), de zilveren door Coen Groeneveld (9 jaar) uit Grijpskerk en David Egberts (5 jaar) uit Winsum. Nadien was er chocolademelk bij 't Schathuys. Het weer was goed en iedereen beleefde veel plezier aan deze jaarlijks terugkerende traditie.

Textieldagen

De Textieldagen op Landgoed Verhildersum Leens waren op 7 en 8 mei. Dit jaar stonden ze in het teken van de expositie "Groninger Dracht meets Fashion Tech". Deze modetentoonstelling verbond heden en verleden: stukken uit de museale textielcollectie van Verhildersum gingen de confrontatie aan met het werk van Maartje Dijkstra, dat geïnspireerd is op het Noord-Groningse materiële en immateriële erfgoed en waarmee ze een inkijkje gaf in de toekomst van de mode.

In aansluiting op het thema werden tijdens de textieldagen oude en nieuwe handwerktechnieken gepresenteerd en gedemonstreerd. Mode en textiel zijn van oudsher onlosmakelijk met elkaar verbonden.

Tijdens de textieldagen konden de bezoekers hun hart ophalen. Informatie- en verkoopkraampjes, demonstraties en workshops voor kinderen zorgden voor een gezellige markt. De verschillende technieken, materialen en eindproducten werden gepresenteerd. Na een jaar te zijn weggeweest was het dit jaar tijdens het textielweekend weer volop genieten.

Orgeldag op Verhildersum

Het is ieder jaar op de tweede zaterdag in mei feest voor vele orgelminnaars. Al vele jaren is deze dag als Orgeldag Noord-Nederland bekend, een dag waarop in Noord Nederland en met name in de provincie Groningen van heel veel kerken de deuren geopend zijn en orgels kunnen worden bespeeld. Ook Landgoed Verhildersum Leens was dit jaar een van de deelnemers.

Met de plaatsing van het huisorgel op de borg in 2015 en deelname aan de orgeldag, is de band met de Petruskerk door Stichting Hinszorgel Leens opnieuw aangehaald. Tussen Verhildersum en de Petruskerk in Leens bestaat al een eeuwenlange band. Van de toenmalige adellijke bewoners van de borg, de familie Van Starckenborgh, is bekend dat zij muziekliefhebbers waren.

Zeker is dat in de achttiende-eeuw ook op de borg werd gemusiceerd. Borgvrouwe Anna Habina was destijds de initiator van de bouw van het Hinsz-orgel in Leens.

Het secretaireorgel in Biedermeier-stijl kast is door de stichting aangekocht van een particulier. Het is onbekend voor wie het secretaireorgel oorspronkelijk gebouwd is, wel dat het orgel tot 1982 heeft dienst gedaan in de kerk van de Gereformeerde Gemeente te Stad aan 't Haringvliet. Bij de bouw van een nieuw orgel voor deze kerk nam de firma Fama & Raadgever het orgel in, waarna het overging in particuliere handen.

De originele windvoorziening, bestaande uit een magazijnbalg en een schepbalg met voetbediening, is nog aanwezig. Tijdens de orgeldag op 14 mei is het secretaireorgel door verschillende organisten bespeeld.

Live-jukebox-act

Tijdens de Streekmarkt op 21 mei kwam muziekvereniging de Eendracht met een live-jukebox act. Het publiek kon zelf kiezen welke nummers ze graag wilden horen.

Foodzoekermiddagen

In de zomervakantie konden op vier woensdagmiddagen kinderen met hun ouders, wormen zoeken, koetje loeren, gras determineren, aren tellen, aardappels rooien, torenvalk spotten, appels en peren vergelijken, boter karnen, mosterd maken, graan malen. Allemaal leuke en leerzame activiteiten die kinderen samen met hun ouders konden doen tijdens deze speciale Foodzoekers middagen. Het waren voor de deelnemers bijzondere middagen waarop kennis werd gemaakt met verschillende aspecten van de natuur. Zeker voor herhaling vatbaar.

Graan zichten op Verhildersum

Op dinsdag 2 augustus lieten vrijwilligers van Landgoed Verhildersum het verleden herleven. De zichten werden geschept (gehaard) en de ouderwetse kleding tevoorschijn gehaald, de zichtmachine werd nagekeken en gesmeerd.

“De Zeeuwse witte (tarwe) stond op het punt gezicht te worden. Met elkaar het land in, de zicht met een oude jute zak erom op de nek, de strekel’ ien buus’ , vóór de zichtmachine aan om ruimte te maken. Dwars door het veld loopt een afwateringsgreppel en de mannen van de machine zien hier nog wat problemen, maar met elkaar is er veel ervaring en is dit opgelost.”

Op de plaatsen waar met de hand werd gezicht zijn de schoven met de hand gebonden. Het publiek werd hier actief bij betrokken. De schoven werden gehokt. Het resultaat mocht er zijn en riep nostalgische beelden op. Het graan werd gebruikt tijdens de historische dagen. Op zaterdag kwam daar de dorsmachine om het graan te dorsen.

Historische Dagen

Als de tijd eens teruggedraaid kon worden en u even terug kon naar het verleden, naar de tijd dat alles nog een rustiger tempo had, de werktuigen door paarden werden getrokken en de was nog met de hand gedaan werd. De rokken tot de enkels reikten en de klompen over de keitjes klepperden. De staatjes met de bezem werden geveegd, boter op de boerderij werd gekarnd en rauwe melk tot kaas werd gestremd.

Ieder heeft wel herinneringen aan vroeger, soms verstild in oude foto's. Tijdens de Historische Dagen hebben de bezoekers genoten van ons pronkjewail met haar tuinen, singels en landerijen. Op Landgoed Verhildersum Leens werden de herinneringen weer tot leven gewekt. Het was er allemaal en de bezoekers kwamen oren en ogen te kort op de Historische Dagen: demonstraties van oude ambachten, presentatie van musea, de boerenmarkt, het schapen drijven, de sterke paarden voor de machines, de stoere mannen bij de dorsmachine, de wasvrouw bij het arbeidershuisje, de keukenmeiden in de borg, Grunneger poëzie, muziek en theater, de kiepkerel en prachtig uitgedoste mensen.

In de Borg even terug in de tijd. Prachtig ingericht alsof de bewoners even weg zijn. Het secretaire-orgel in de borg werd beide dagen bespeeld. In de borgtuin was op zondagmorgen een hagepreek in het Gronings.

Ook aan de jongsten werd gedacht met o.a. knuffelige huppeldieren, kinderspelen, miniatuur-vlotjes maken van takjes, 'medicijnen' maken in de kruidentuin bij de borg, hooi om in te spelen en lekkere hapjes. Op zaterdag was de poppendokter aanwezig om zieke poppen, beren of andere knuffels weer beter te maken.

Verspreid over het hele terrein werd met vrolijke muziek, kostuum- en dansgroepen een festivalsfeer opgeroepen.

Met ongeveer 5000 bezoekers, prachtig weer, heerlijke lekkernijen en tevreden standhouders waren de Historische Dagen 2016 succesvol. De bezoekers hebben zich op vele manieren kunnen vermaken. Dankzij de inzet van veel vrijwilligers en deelnemers was het niet alleen voor de bezoekers een prachtig weekend. Ook de vrijwilligers en deelnemers gingen met een tevreden gevoel naar huis.

Open Monumentendagen

Open Monumentendag 2016, in het weekend van 10 en 11 september, stond in het teken van Iconen en symbolen. Daarmee werd bij deze 30ste editie van het evenement verwezen naar beelden en tekens met een bijzondere extra betekenis, die zichzelf overstijgt. In monumenten zie je ze overal: van binnen en van buiten, in ornamenten, in reliëfs, in

schilderingen. De monumenten zelf kunnen ook iconische waarde hebben in het landschap of in de stad, zoals kerktorens, molens, stadhuizen en kastelen.

Verhildersum toonde ook haar schatten in de borg. In de Borg zijn veel voorbeelden van beelden en tekens met een bijzondere extra betekenis. Zoals bijvoorbeeld de details in het grote familieportret in de zaal van het gebouw, met de hele familie Tjarda Van Starckenborgh uit 1672. Ook uit latere eeuwen zijn er schatten te vinden.

Ede Staal Muziek Festival

Op zaterdag 17 september werd in Leens het eerste Ede Staal Muziek Festival gehouden. Een dag waarop Leens volledig in het teken stond van Ede Staal.

Het gratis toegankelijke middagprogramma werd gevuld door een viertal verschillende koren, vier bands. Zij hebben op zes locaties in Leens bezoekers laten genieten van de muziek van Ede Staal. Met een gratis pendelbus werden bezoekers van het dorp naar locatie Verhildersum gebracht en terug. Bij de museumboerderij traden shantykoren "De Ollerommer Vlintboxems" en levensliederen koor "Biggel mee" uit Winsum op. Zij brachten 's middags, tijdens de Streekmarkt, liederen van Ede Staal ten gehore.

Oktober bruist

Oktober, een maand waarin heel veel activiteiten werden georganiseerd. Zo was het de 'Maand van de geschiedenis', 'Oktobermaand Kindermaand' en van 15 t/m 30 oktober "Rabo museumkids". Uiteraard deed Landgoed Verhildersum Leens hieraan mee. Kinderen in de basisschoolleeftijd konden samen met hun (groot)ouders het Verhildersum mysterie oplossen met een tablet of strunen over de landerijen en allerlei opdrachtjes uitvoeren met een struunkaart en struuntas. Ook konden kinderen een borg-speurtocht maken of een fotospeurtocht over het landgoed. Op een aantal dagen waren er extra doe-activiteiten voor de kinderen. Deze werden aangekondigd op de website.

Oktobermaand Kindermaand

Kinderen konden ook in deze Oktobermaand Kindermaand weer volop knutselen met uiteenlopende materialen. In de herfstvakantie was er een speciale workshop. Veel kinderen hebben ook dit jaar weer met veel plezier gebruik gemaakt van deze mogelijkheid. Deelname is mogelijk door de inzet van verschillende vrijwilligers. Fijn, want zonder die ondersteuning zouden veel activiteiten niet mogelijk zijn.

Maand van de Geschiedenis

Speuren naar sporen, tijdens de Maand van de Geschiedenis konden kinderen op Landgoed Verhildersum Leens speuren naar sporen uit het verleden en in de natuur. Er werden allerlei activiteiten voor kinderen georganiseerd. Zo konden ze samen met hun (groot-)ouders naar hartenlust strunen over het Landgoed en van alles ontdekken op het gebied van natuur en geschiedenis. Samen speuren en spelenderwijs het Groninger platteland ontdekken. Met een Struunkaart en een struuntas gingen zij op stap om de natuur op het Landgoed te verkennen. Met een tablet konden ze samen met Cam en Vinnie het Verhildersum Mysterie proberen op te lossen. Je kon op visite bij de theetantes, cup cakes versieren en daarna met een glaasje thee of ranja oppeuzelen als een echte jonker of joffer. Over de vleermuizen kwamen ze veel te weten in de kelder van de borg. Verkleed als Ot en Sien mochten ze een selfie maken in de museumboerderij en daarna stenen beschilderen. Maar je kon ook met een borgspeurtocht de borg verkennen of met de fotospeurtocht ontdekken hoe veelzijdig het Landgoed is. Spelletjes spelen uit opa en oma's jeugd en je kon beleven hoe de familie in de borg woonde, wat de boer allemaal deed en hoe het arbeidersgezin leefde in de 19e eeuw.

Ploegdemonstraties met paarden

Zaterdag 1 oktober werden de landerijen winterklaar gemaakt. 's Morgensvroeg werden de paarden voor de ploeg gespannen. Vroeger was paardenkracht onontbeerlijk op de boerderij. Tot de mechanisatie zijn intrede deed, waren man en paard bij het werk vrijwel onafscheidelijk. Zeker voor het zwaardere werk werden één of meerdere paarden voor de werktuigen gespannen. De paarden werden hiervoor speciaal gefokt en op karakter en trekkracht uitgezocht. Het Groninger paard, dat ook deze zaterdag zijn kunde toonde, is betrouwbaar en veelzijdig, met een rustig temperament. Precies wat vele boeren wensten. Rond de jaren 50 namen tractoren steeds meer het werk van de paarden over.

Tegenwoordig is het een bijzonderheid om paarden op het veld aan het werk te zien, zo bijzonder zelfs dat er weer veel foto's zijn gemaakt. Het aanwezig publiek heeft enorm van deze demonstratie genoten.

Tulipa Verhildersum

Op 14 oktober werd de Tulipa Verhildersum gepresenteerd en ten doop gehouden. Een unieke, bijna zwarte tulp, die na een jarenlang procedé is ontwikkeld en gekweekt door Christian Kolk uit Kloosterburen. Een unieke tulpensoort, waarvan er maar één is op de hele wereld. Veredeld door een Gronings bedrijf, op de Groninger klei, voor een Groninger Borg.

Nieuwe soorten tulpen ontstaan door verschillende tulpen met elkaar te kruisen oftewel te veredelen. Dat houdt in dat je stuifmeel van de ene soort op de stamper van de andere smeert. Daarna wordt de stamper met folie afgedekt om te voorkomen dat stuifmeel van nog andere bloemen op de stamper komt. Zodoende weet de veredelaar zeker dat de tulpen die uit dit zaad ontstaan van de ouders komen die gekruist zijn. De zaadjes worden gezaaid en de bolletjes die daaruit groeien zijn zo groot als een speldenknop. Het duurt dan

ook zeker 5 jaar voordat de eerste bloemen zichtbaar zijn. En dan komt het moeilijke werk, het selecteren van de tulpen. Want deze nakomelingen zien er allemaal anders uit. Welke is de mooiste en beste? Welke heeft de beste eigenschappen en is geschikt voor de tuin of juist als snijbloem? Zijn ze goed in de bloei of hebben ze een bijzondere vorm of kleur? Zijn ze goed te bewaren en zitten er geen ziekten in? Een nieuwe tulp kweken is nog niet zo eenvoudig. Alleen met de allermooiste en sterkste bollen wordt verder gekweekt. En dan duurt het nog wel 20 jaar voor er voldoende bollen en bloemen zijn om ze naar een veiling te brengen. Voor mooie bloembollen moet je dus naast heel veel geduld ook nog veel geluk hebben.

Een nieuwe tulp kweken vraagt dus veel geduld en doorzettingsvermogen. Iets wat Christian Kolk heeft. Hij raakte 20 jaar geleden geboeid door tulpen en is nu de enige in Groningen die nieuwe soorten kweekt en laat registreren bij de Koninklijke Algemene Vereniging voor Bloembollencultuur.

Op 14 oktober was het zover. De officiële doop en naamgeving van de Tulipa Verhildersum. Of eigenlijk was het vorig najaar al zover. Na intensief overleg en bezoeken over en weer werd besloten deze bijzondere tulp in de tuin van Verhildersum aan te planten. De tulp had alleen nog een nummer en geen echte naam. Als de tulp goed zou bevallen, zou deze aangemeld worden bij de Koninklijke Algemene Vereniging voor Bloembollencultuur onder de naam Tulipa Verhildersum.

Eigenlijk groeide en bloeide de tulp dus incognito in de tuin van Verhildersum. De proefperiode verliep goed en toen volgde de officiële aanmelding bij de KAVB, waar een database wordt bijgehouden van onder andere alle geregistreerde cultivars. In de loop van het jaar kwam gelukkig het verlossende antwoord, de Tulipa Verhildersum was officieel ingeschreven.

De tulp kon dus officieel gedoopt worden. Kunstenaar Maya Wildevuur doopte de tulp, waarna de tulp voor iedereen te koop was. Verhildersum is dus niet alleen een ruwe diamant op het Hogeland, maar brengt vanaf nu ook kleur. En niet alleen in de tuin van Verhildersum, maar overal op het Hogeland, in Groningen en waar dan ook.

Waark speelt in de Museumboerderij

In het kader van het Werkmanjaar 2015 bracht Theatergroep Waark 'Ik goa noar Tahiti'. Een voorstelling over de dramatische laatste dagen van de Groningse kunstenaar, drukker en dichter Hendrik Nicolaas Werkman.

Het stuk is een toneelbewerking van het scenario dat Ger Beukenkamp schreef in 1992 voor een film, met Hans Dagelet in de rol van Werkman. Deze film is meermalen internationaal bekroond. Speciaal voor Waark heeft Beukenkamp het script bewerkt voor theater. In deze productie van Waark is voor het eerst een Nederlandstalig personage: een primeur voor dit Groningse gezelschap!

Voorafgaand aan de voorstelling op 4 november in de Museumboerderij heeft Jikke van der Spek een lezing gegeven over leven en werk van Hendrik Nicolaas Werkman. Jikke van der Spek is co-auteur van het boek Werkman Leven & Werk en maakte als gastconservator voor

het Groninger Museum de expositie over het werk van H.N. Werkman. De lezing was voor de Vrienden van Verhildersum gratis toegankelijk.

Tuinverhalencafé

Vrijwel iedereen weet dat Groningen over een heel aantal borgen beschikt, waarvan sommige te bezoeken zijn. Over de historie van de borgen is veel bekend, maar de borgtuinen en de geschiedenis daarachter zijn veel minder bekend. Je loopt er door, ziet dat het een mooie tuin is en denkt er niet verder bij na. Daar wilde Stichting Erfgoedpartners verandering in brengen, niet alleen door archiefonderzoek, maar ook door de mensen die van de borgterreinen gebruik maakten te vragen wat zij er nog van weten.

Tijdens dit Tuinverhalencafé, op 10 december, heeft Martin Knol verteld over de geschiedenis van de tuinen en de laatste bewoner van het borgterrein heeft verteld over de borgtuin, van de 19e eeuw tot nu toe. Shyra Hueting verzorgde de opening.

Want, niet alleen de borgen zelf maar ook de tuinen en landerijen erom heen hebben een hele geschiedenis doorgemaakt, die tot nog toe weinig belicht is. En dan gaat het niet alleen om de architectonische geschiedenis maar ook om wat er in die tuinen gebeurd is. Wat heeft er zich in al die jaren afgespeeld? Als de bomen eens konden praten!

Het tuinverhalencafé is georganiseerd om iedereen die een bijzondere herinnering heeft aan de tuin, kon zijn of haar verhaal vertellen. Behalve dat zij leuk zijn om te horen, kunnen de verhalen licht werpen op veranderingen, speciale planten en andere zaken die tot nog toe niet bekend waren. En foto's kunnen veelzeggend zijn. Bezoekers konden met hun verhaal/foto's meeschrijven in het geschiedenisboekje van de borgtuin.

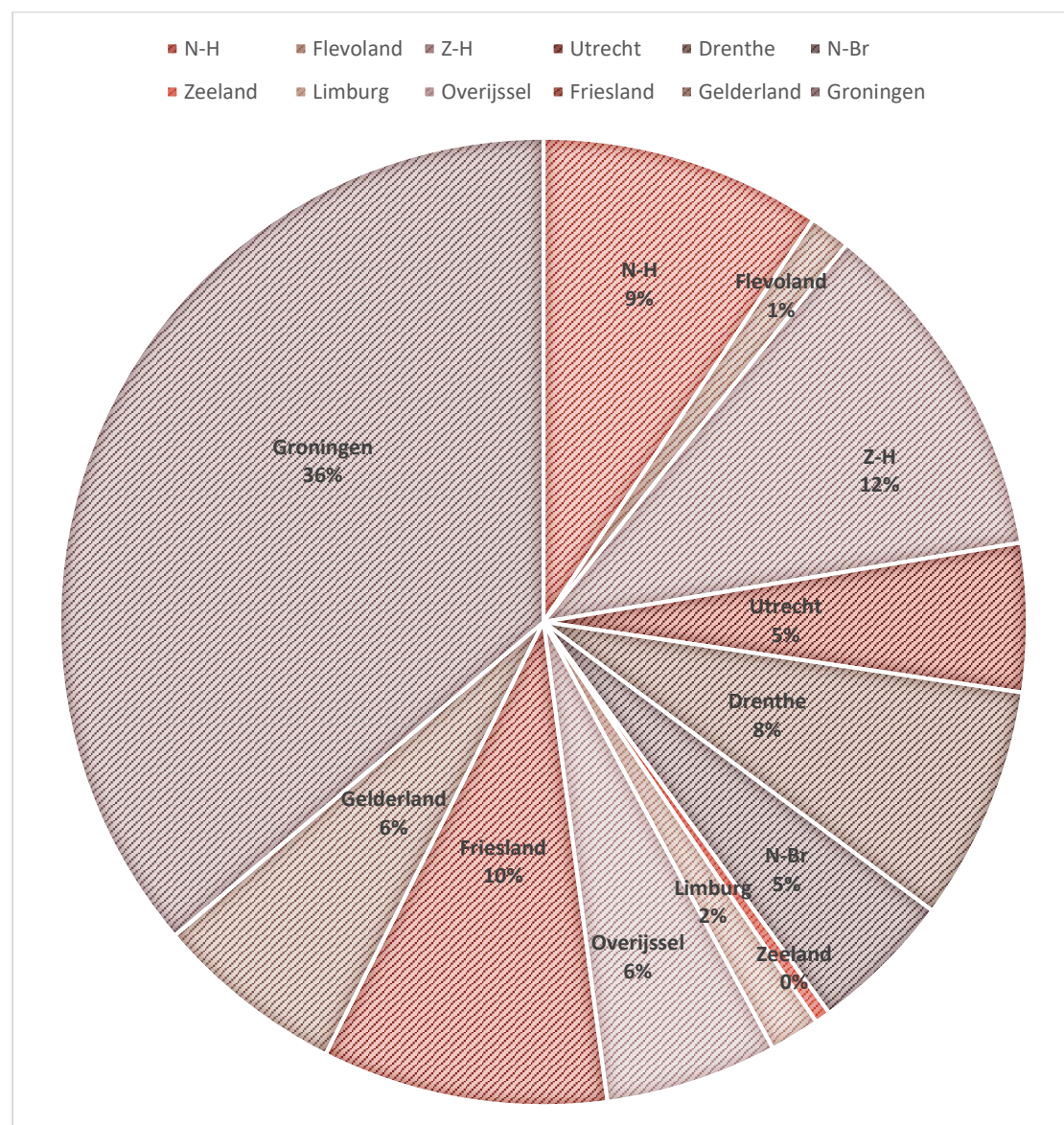

Bezoekers

In 2016 gingen 16477 individuele bezoekers en 795 kinderen in de leeftijd van 6 t/m 12 over de drempel van de Borg. Daarnaast hebben 4984 personen de gratis Streekmarkt bezocht.

De website is goed bezocht, met bijna 37.715 bezoeken, waarvan 76 % nieuwe bezoekers waren. Er waren totaal 106.610 pagina weergaven.

Het landgoed kijkt terug op een goed jaar, met veel activiteiten en bezoekers uit heel Nederland en ook uit Duitsland. Ongeveer 54 % van de bezoekers komt uit de noordelijke provincies. Het totale aantal bezoekers is bijna gelijk gebleven aan 2015. Het bezoek aan de Streekmarkt loopt terug en dit vertaalt zich in minder bezoekers.

Samenwerking in de regio

10 attracties en musea in Waddenland gebundeld

De Waddenland Wijzer is een aantrekkelijk vormgegeven boekje waarin tien attracties en musea in de regio Waddenland zich gezamenlijk presenteren.

Het doel van de Waddenland Wijzer is toeristen én eigen bewoners in de regio te attenderen op het aantrekkelijke en gevarieerde aanbod van de grotere attracties en musea in de regio Waddenland.

Alle deelnemende organisaties hebben een volle pagina om hun bedrijf te presenteren aan de hand van beeld en tekst. In de Wijzer is een kaart van de regio opgenomen ter visualisering en oriëntering. Op de kaart staat de reeds bestaande 'Gronings Goed' auto- en fietsroute ingetekend. Ook staan de Toeristische Informatie Punten Waddenland op de kaart vermeld.

Achterop het boekje is een stempelkaart opgenomen. Bij elke bezochte attractie krijgen bezoekers een stempel. Bij vijf bezochte attracties ontvangt men een leuke Waddenland attentie; het Waddentuintje. Bij tien bezochte attracties maakt men kans op een Weekendje Waddenland.

De Waddenland Wijzer is in een oplage van 65.000 exemplaren verspreid. Alle inwoners van de drie gemeenten hebben een Waddenland Wijzer in de bus ontvangen. Dit met als doel de bekendheid met, de betrokkenheid bij en het 'trots zijn' op de eigen regio te stimuleren. De overige 50.000 exemplaren werden verspreid onder toeristen via diverse kanalen in de regio, maar ook daarbuiten.

De Waddenland Wijzer is een initiatief van de tien deelnemende attracties en musea. Zij betaalden mee aan de ontwikkeling van het boekje. De Wijzer is tevens mede mogelijk gemaakt door een financiële bijdrage van Loket Leefbaarheid. Stichting Promotie Waddenland heeft de coördinatie en promotie van het boekje op zich genomen.

De deelnemers aan de Waddenland Wijzer zijn: Visserijmuseum Zoutkamp, De Theefabriek, Menkemaborg, Openluchtmuseum Het Hoogeland, DoeZoo Insektenwereld, Landgoed Verhildersum, Museum Wierdenland, Adventurepark Waddenfun, Zeehondencreche Pieterburen en Activiteitscentrum De Bosschuur Lauwersmeer.

Onze Spullen 2.0

Het project Onze Spullen 2.0 is in augustus 2013 van start gegaan. Bewoners uit de regio het Hoogeland in Groningen worden uitgenodigd om hun verhaal te vertellen over de objecten uit de museale collecties van Landgoed Verhildersum Leens, Openluchtmuseum Het Hoogeland en Visserijmuseum Zoutkamp. De ruwe interviews zijn uitgetypt en verwerkt

tot korte verhalen en korte geluidsopnames. Daarnaast zijn er ook enkele interviews op film vastgelegd.

Deze verhalen werden opgeslagen om het erfgoed en de herinneringen levend en toegankelijk te houden voor toekomstige generaties, maar ook om de kennis van de collecties te vergroten en eventuele tentoonstellingen persoonlijke invulling te kunnen geven. Dit project leverde een bijdrage aan het vergroten van de betrokkenheid van de bezoeker, het museum werd zo ook ván de bezoeker.

Daarnaast werden jongere generaties in het deelproject “Verhalen maken een Landgoed” uitgenodigd om met deze verhalen aan de slag te gaan. Zo ontstaan er nieuwe, moderne producten en maken zij zich de geschiedenis van het Hoogeland op persoonlijke wijze eigen.

Het project is officieel afgerond op 22 juli 2016. Met het openluchtmuseum Het Hoogeland zijn wij in gesprek om te bekijken op welke wijze wij het project voort kunnen zetten.

Ondersteunende activiteiten

Museumwinkel

De museumwinkel biedt de gelegenheid om een tastbare herinnering aan Landgoed Verhildersum Leens mee naar huis te nemen. Het assortiment is gericht op het Landgoed. Er zijn nieuwe kassa's aangeschaft voor de museumwinkel en museum-boerderij. Dit was noodzakelijk in verband met het in gebruik nemen van nieuwe scanners voor de museumjaarkaart en pinapparaten.

Groninger Archieven

Verhildersum, was zoals ook in voorgaande jaren, vertegenwoordigd in de Groninger Archieven, tijdens de Dag van de Groninger Geschiedenis.

Educatie

Algemene informatie bezoekers

In verband met het aanpassen van de huisstijl is de algemene folder geheel vernieuwd. Voor de bezoekers aan de Borg is kijkbegeleiding aangepast, inclusief een vertaling naar het Duits en Engels.

In het theehuis, in de borg, bij de ingang in de museumboerderij en in de museumwinkel lagen van april tot en met oktober folders van de borg en van andere musea en toeristische locaties.

Op het prikbord in de museumwinkel en de museumboerderij gaven affiches extra informatie.

Scholen

Dit jaar brachten verschillende basisscholen een bezoek aan het landgoed. De leerlingen uit verschillende groepen kregen een korte inleiding en gingen daarna op ontdekkingstocht. De meeste kwamen in het kader van het project "Tante van de tijd". Dit project laat leerlingen aan de hand van een rondleiding en een werkblad nadenken over de waarde (geldwaarde/gevoelswaarde/schoonheid/ etc.) van objecten.

Vanuit het voortgezet en hoger onderwijs kwam slechts een klein aantal groepen. Een jaarlijks terugkerend gezelschap is hierin een afdeling van de Hanze Hogeschool te Groningen, die tweemaal per seizoen hun buitenlandse studenten trakteert op een reis over het Groninger platteland, waaronder een Engelstalige rondleiding door de Borg.

De film „Marie, dienstmeisje op Verhildersum“ is een project voor kinderen van groep 3 en 4. Het doel van dit erfgoedproject, onderdeel van „Tante van de Tijd, Erfgoedschatten van de Marne“ is om de kinderen besef bij te brengen over het begrip "vroeger". Het project richtte zich op één periode om te kijken naar het leven in het verleden, waarbij de nadruk lag op de verschillen tussen toen en nu, maar ook tussen arm en rijk.

De kinderen maken kennis met het leven van een meisje werkzaam op de borg en wonend in het kleine arbeidershuisje en met een jongen wonend op de borg. We volgen Marie en Edzard tijdens het opstaan, het eten en het spelen/werken.

Het project: „Marie, dienstmeisje op Verhildersum“ bestaat uit:

- Afbeeldingenkaartjes met voorwerpen van vroeger en nu
- Een DVD met het verhaal van Marie en Edzard.
- Een bezoek aan de Borg Verhildersum

Struunpad

In het kader van de Natuur- en Erfgoed prijs is er een Struunpad ontwikkeld. Dit is in 2014 geopend. Aan de hand van een bijbehorende Struunkaart kan de route worden gelopen, onderweg zijn er tal van opdrachten. Het nieuwe Struunpad gaat o.a. door de historische boomgaard. In de boomgaard staan zo'n 100 oude fruitrassen. Het doel van het Struunpad is om de beleving van het Landgoed te vergroten. Het Struunpad en de Struunkaart is mede mogelijk gemaakt door de Natuur en Erfgoedprijs, die Verhildersum in 2013 van het ANWB-fonds en het magazine Buitenleven heeft gewonnen.

De wandeling leidt over het landgoed en het borgterrein onderweg kunnen verschillende opdrachten worden uitgevoerd.

Regio Leren

In het kader van Regio Leren, het samenwerkingsverband van scholen met regionale instellingen om leerlingen beter voor te bereiden op het bedrijfsleven wordt er samengewerkt met Terra. Van tijd tot tijd zijn er leerlingen van Terra op Verhildersum aanwezig om verschillende projecten uit te voeren.

Foodzoekers van De Marne: Landbouwe

Voor scholen organiseert Landbouwe bijzondere ontdekkingstochten en proeven, het programma draagt de naam: "Foodzoekers". Landgoed Verhildersum Leens en Landbouwe hebben een samenwerkingsverband ten aanzien van het organiseren van deze activiteiten.

Uitvalsbasis is Museumboerderij Welgelegen op Landgoed Verhildersum Leens in Leens.

Bouwe Ruiters is bewoner van de museumboerderij bij Borg Verhildersum te Leens. Met zijn passie voor rassen, gewassen en gezond voedsel heeft hij een lesprogramma voor schoolkinderen van groep 6, 7 en 8 uit de gemeente De Marne ontwikkeld op het gebied van voeding.

De kinderen gaan middels dit lesprogramma zelf ontdekken, ervaren en proeven hoe lekker en gezond voedsel wordt gemaakt. Dat doen ze op Landgoed Verhildersum Leens in Leens. Op diverse plekken op het landgoed (weiland, moestuin, boomgaard, akker, kruidtuin) moeten ze allerlei vragen beantwoorden en allerlei opdrachten uitvoeren. Kinderen krijgen een 'proefschriftje' en een 'toolbox' mee. Aan de hand van het proefschriftje leren en schrijven de kinderen over hun eigen ervaringen. Bij terugkomst in de museumboerderij gaan de kinderen zelf voedsel maken en bereiden. Dat doen ze met ingrediënten die ze zelf hebben geoogst. En het leuke is dat de ouders worden uitgenodigd om te komen proeven!

Voorbeelden van opdrachten in het land:

- Determineren van grassen en kruiden in het weiland
- Graven in de bodem naar wormen en andere bestjes (de kringloop)
- Koeschetsen
- Speuren naar de torenvalk

Voorbeelden van voedsel maken en bereiden:

- Boter maken, mosterd maken, appelsap maken
- Graan malen en flensjes bakken

Communicatie en PR

Landgoed Verhildersum Leens richt z'n communicatie op verschillende doelgroepen. Naast de online-communicatie is de offlinecommunicatie nog steeds een belangrijk onderdeel van de communicatiestrategie. Het afgelopen jaar is de algemene folder van het museum geheel vernieuwd en is er een nieuwe huisstijl ontwikkeld. Daarnaast zijn er voor verschillende programma's en activiteiten brochures, flyers en posters gemaakt, zoals voor de Historische dagen, de Streekmarkt, voor de Vereniging van Vrienden van Verhildersum. De verspreiding van het promotiemateriaal is goed gestroomlijnd; Folders, flyers en affiches werden en worden regelmatig verspreid bij campings, hotels en andere accommodaties.

Nieuw logo

Landgoed Verhildersum Leens heeft een nieuw logo. Het oude logo, een afbeelding van de borg, dekte niet meer de lading. Nu is gekozen voor een nieuw, strak logo. Het logo verbeeldt de V van Verhildersum. Het heeft 3 zijden die verwijzen naar de drie gebouwen en gezinnen die op het Landgoed centraal staan. Het grote vlak kan er steeds anders uitzien, bijvoorbeeld appels, graan, textiel enz. Steeds nieuwe structuren die kenmerkend zijn voor het landgoed. Wij willen daarmee de veelzijdigheid van Verhildersum benadrukken. Ook is het de vorm van een diamant: Verhildersum is immers een ruwe diamant op het Hogeland. Tot slot ziet u een klein blaadje of spruitje, welke verbeeldt dat Verhildersum blijft groeien en voor vernieuwing staat. Dit logo zal in fases worden doorgevoerd.

Website

In 2013 is een nieuwe website in gebruik genomen, de website is geheel aangepast aan de huisstijl van Verhildersum. In 2015 is een start gemaakt met het vertalen van de site in het Duits en Engels en is de website opnieuw ingericht en zijn hier en daar de kleuren aangepast. In verband met de vernieuwing van de huisstijl is er opdracht gegeven om de website aan te passen. Deze zal aan het begin van het nieuwe seizoen in 2017 de lucht in gaan.

De sociale media zijn het afgelopen jaar meer geïntegreerd in de onlinecommunicatie van het museum. Sociale media worden niet alleen ingezet om bezoekers te trekken of "traffic" te genereren naar de eigen website; het museum zet platforms als Facebook, Instagram en Twitter ook in om een dialoog met de bezoekers aan te gaan. Volgers van het museum werden regelmatig via Instagram, Twitter en Facebook getipt over de verschillende evenementen op Verhildersum. De website van Verhildersum werd veelvuldig geraadpleegd en via het contactadres werden vragen en reacties ontvangen en verwerkt.

In het nieuws

Free publicity

Landgoed Verhildersum Leens heeft het afgelopen jaar vooral ingezet op de kansen en de kracht van free publicity. Hierdoor is het museum veelvuldig in de media verschenen met artikelen over tentoonstellingen, activiteiten en evenementen. Aan het begin van het seizoen organiseerden wij een persbijeenkomst.

Persberichten

Wij gaven verschillende persberichten uit die alle werden opgenomen in meerdere media. Wij zijn erg blij dat onze persberichten door de verschillende redacties als informatief en nuttig worden beoordeeld.

Folder/poster

Onze folder werd verspreid over alle grote vakantieparken in Noord-Nederland en is gestuurd naar vele B&B 's, parken en attracties in Groningen, Friesland, Drenthe en de kop van Overijssel. Daarnaast is deze ook in het Duits en het Engels neergelegd bij de grotere instellingen en in de grensstreek. Extra folders zijn er verspreid voor de Historische Dagen, het grootste jaarlijkse evenement. De posters voor de Streekmarkt en Historische dagen zijn naast de gebruikelijke adressen ook verspreid onder doelgroepsgerichte locaties, zoals textielwinkels en zomerevenementen.

Onderhoud

Het onderhoud van het landgoed vergt jaarlijks veel aandacht en inspanning. Op het landgoed bevinden zich de volgende opstallen, de Borg, het Koetshuis, 't Schathuys, 't Hoeske (arbeidershuisje) Museumboerderij en het daarbij behorende woonhuis Welgelegen, een duiventil, een duivenpoort, een kapschuur, een loophut, een dierenverblijf op de dierenweide en ons depot op het industrieterrein in Leens.

Het landgoed is ongeveer 32 ha groot.

Naast gras- en akkerland, een boomgaard met oude appel- en perenrassen, beschikt het landgoed over een schitterende symmetrische stijltuin rond de Borg met invloeden uit de renaissance en de barok, omringd door geboomte en wandelpaden. Er is een schitterende monumentale oprijlaan met aan weerszijden dubbele rijen bomen.

Vrijwilligers spelen een belangrijke rol bij onderhoudswerkzaamheden. Zonder deze ondersteuning zouden wij een grote achterstand hebben ten aanzien van het onderhoud op het Landgoed.

In 2016 hebben wij veel aandacht besteed aan het herstel van de bevingsschade. Ieder gebouw op het landgoed heeft zichtbare schade ondervonden van aardbevingen.

Gebouwen

Aardbevingsschade

In de Borg, 't Schathuys, Koetshuis en de museumboerderij is bevingsschade geconstateerd. Een medewerker van Arcadadis heeft in opdracht van de NAM de schade opgenomen. De Borg is een monument en daarom is er contact gezocht met de museumwacht, de gemeente en architect Willem van der Veen. Er is sprake van scheurvorming in buiten- en binnenmuren. De schade is erkend en In december 2015 is een start gemaakt met herstelwerkzaamheden. De herstelwerkzaamheden zijn in 2016 volledig afgerond. De werkzaamheden in de Borg zijn voor de opening van het seizoen uitgevoerd. Het schoonmaken van Borg is een grote inspanning geweest. Ondanks dat alles was afgedekt en afgesloten is het fijnstof bijna overal in doorgedrongen.

Borg

Aan het begin van het jaar zijn in Borg alle zichtbare scheuren gedicht. De trappenhal, de gang, de natte ruimte, de keuken en de kelder zijn opnieuw gewit. Hier en daar is ook schilderwerk verricht aan enkele kozijnen. De toegangsbrug is van nieuwe planken voorzien en deze planken zijn voorzien van een antislip laag. In 2011 is een nieuwe BRIM voor

onderhoud van de borg opgesteld voor de periode 2012-2017. De BRIM is goedgekeurd door de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. De maximale subsidiabele kosten over deze periode bedragen € 47491,- waarvan 60% voor subsidie in aanmerking komt. Het gaat dus maximaal om € 28.495,- voor een periode van zes jaar, waarvan jaarlijks een vast bedrag wordt overgemaakt. Alle eerdere Brim aanvragen zijn afgesloten en goedgekeurd.

't Hoeske

Ook de bevingsschade aan het 't Hoeske is hersteld, de buitengevel is geschilderd, hier en daar zijn kleine herstelwerkzaamheden uitgevoerd.

Museumboerderij

De metamorfose, die het museumcafé een totaal ander aanzicht heeft gegeven, is nog niet geheel afgerond. Wij gaan ervan uit dat de definitieve afronding plaatsvindt voor het seizoen 2017. In de expositieruimte is een extra kledingvitrine geplaatst

.

Overige gebouwen

Welgelegen is geheel buitenom geschilderd. Het platte dak op het Koetshuis is geheel vervangen. De riolering bij het 't Schathuys is hersteld. In de Borgtuin is het schilderwerk aan het tuinhuisje bijgewerkt.

De duivenslagpoort is geschilderd. De vrijwilligers van de onderhoudsploeg zijn begonnen met de herinrichting van de werkplaats. Er is een muur weggehaald en er zal een nieuwe wand worden geplaatst. De werkplaats wordt omgetoverd tot een prettige werkomgeving.

In de museumwinkel is de balie verplaatst en verhoogd. Een goede aanpassing, waarover de baliemedewerkers en bezoekers erg tevreden zijn.

Onderhoud terreinen

Het onderhoud van de borgtuin is ondergebracht bij het werkvoorzieningsschap Ability. Het onderhoud in het buitengebied wordt verzorgd door de maatschap Kremer.

Ook in 2016 is nog veel werk besteed aan het terugbrengen van de tuin naar oorspronkelijke afmetingen. Ook zijn er bollen geplant, deze bollen dragen vanaf 14 oktober 2016 de naam "Tulipa Verhildersum". Verhildersum heeft dus een eigen tulp.

Op diverse plekken op het terrein is grondig gesnoeid, overhangende takken en de opslag in sloten zijn verwijderd. Dode bomen bij de dierenweide zijn verwijderd.

Op de parkeerplaats aan het einde van de oprijlaan is nieuwe verlichting geplaatst.

Personeel en Organisatie

Landgoed Verhildersum Leens heeft met 2,3 fte een relatief kleine professionele staf die zeer uiteenlopende en soms specialistische werkzaamheden verricht, variërend van conservator tot vrijwilligerscoördinator en van huismeester tot medewerker educatie. Dit betekent dat de organisatie in geval van ziekte-uitval erg kwetsbaar is. De betrokkenheid van de medewerkers bij het Landgoed is groot.

Vrijwilligers

Landgoed Verhildersum Leens kan niet zonder z'n vrijwilligers. Bezoekers van het landgoed komen gedurende hun verblijf bijna uitsluitend in aanraking met vrijwilligers. Zij bezetten de kassabalie, staan in de winkel, treden op als gastheer/dame. Ook achter de schermen gebeurt er veel door vrijwilligers. Elke woensdag is de onderhoudsploeg actief en in de museumboerderij dragen vrijwilligers elke vrijdag belangrijk bij aan de registratie. Op donderdagmorgen is een groep op de Borgzolder aan het registreren. Op maandag is de textielwerkgroep aanwezig en ook kantoorwerkzaamheden worden ondersteund door vrijwilligers. Gedurende het gehele jaar zijn er vrijwilligers werkzaam in de boomgaard, op de akkers en met het vee.

Nog even op een rijtje, hier zijn vrijwilligers bij betrokken:

catering – onderhoud – registratie – textielwerkgroep – administratie – baliemedewerkers – verkeerswachters – achterwachters – boomgaard – dierenweide – vee – kinderwerkgroep – bestuur – Historische Dagen – rondleiders – ontw.audiotour/kijkbegeleiding – vrienden adm. – Marie – fotografie – creawerkgroep – kinderactiviteiten – streekmarkt – website -

Het overleg met de vrijwilligers wordt vanuit de staf met de verschillende werkgroepen gevoerd. Op deze wijze wordt de communicatie met de vrijwilligers zo laag mogelijk in de organisatie gelegd. Het directe overleg met de vrijwilligers draagt in belangrijke mate bij aan optimalisering van de bezoekerstevredenheid, aan een plezierig en transparant werkklimaat voor de vrijwilligers en aan een goede verhouding tussen vrijwilligers en betaalde krachten van het museum.

Aan het begin van het seizoen is een plenaire bijeenkomst gehouden voor alle vrijwilligers. Behalve voor het bespreken van zaken van huishoudelijke aard zijn deze bijeenkomsten ook gebruikt om de vrijwilligers te informeren over de plannen voor het nieuwe seizoen.

Aan het eind van het seizoen zijn de vrijwilligers uitgenodigd om het seizoen gezamenlijk af te sluiten. Het was een gezellige avond. Niek Boes verzorgde met veel geluid een spectaculair optreden. Op deze wijze werden vrijwilligers bedankt voor de inzet en het harde werk in het afgelopen jaar.

Personeel

Het Bestuur heeft gekozen voor een structuur met een zakelijk manager aan het hoofd van de organisatie. De achterliggende gedachte hierbij is, dat de Stichting een brede ingewikkelde structuur heeft, met personeel en vrijwilligers in veel verschillende disciplines. Een goede zakelijke leiding is hiervoor noodzakelijk. Een gezonde bedrijfsvoering is de kurk waarop het historisch erfgoed drijft.

De staf heeft een verandering ondergaan. Het tijdelijke contract van Lenny Bulthuis is niet verlengd. Het bestuur heeft gezien de onzekere financiële toekomst besloten om met tijdelijke conservatoren te gaan werken.

De staf ging op bezoek bij het Scheepvaart Museum in Amsterdam. Het was een nuttig en inspirerende dag.

Vrienden

Landgoed Verhildersum Leens kent een eigen vriendenvereniging met 948 leden.

De Vrienden steunen Verhildersum met hun financiële bijdragen en met kennis en netwerken. Jaarlijks wordt een algemene ledenvergadering gehouden met een lezing na de pauze. Zo nodig worden extra bijeenkomsten georganiseerd. Er wordt samengewerkt met Historische Kring De Marne.

De voorzitter en de meerderheid van de bestuursleden worden voorgedragen door de Vrienden, daardoor is de invloed op het bestuur vanuit de Vrienden groot.

Bestuur

Landgoed Verhildersum Leens heeft de volgende bestuursstructuur. Aan het hoofd staat een bestuur dat statutair voor het merendeel bestaat uit leden voorgedragen door de Vrienden van de Borg Verhildersum. Bestuursleden worden voor een periode van 4 jaar benoemd en kunnen eenmaal worden herbenoemd voor eenzelfde periode. Het bestuur bestuurt op hoofdlijnen, de dagelijkse leiding berust bij de directeur. Het bestuur vergadert regelmatig samen met de directeur, dat komt de slagvaardigheid bij het besturen en leiden ten goede. De betrokkenheid van alle bestuursleden is groot.

In het najaar van 2016 vertrok mw. A.S. van den Berg. Haar periode was nog niet ten einde. Het bestuurslidmaatschap was niet verenigbaar met haar nieuwe baan als Senior-Beleidsmedewerker Cultuur bij de Provincie Groningen. Zij is opgevolgd door mw. G. van der Veen. Het bestuur bestond in 2016 uit de volgende personen. Voorzitter J. Hink. Secretaris T. Duursma. Penningmeester W. Stroetinga. Leden mw. A.S. van den Berg, opgevolgd door mw. G. van der Veen, en mw. A. Sijpkens-Luitjens.

In mei 2016 vond de jaarlijkse schouw van het terrein en de gebouwen plaats.

Bijlage 1 – Bezoekersaantallen

2006		19809
2007		16925
2008		20712
2009		16852
2010		17567
2011		21756
2012		25470
2013		23586
2014		23742
2015		23553
2016		21461

Bijlage 2 – Subsidie aanvragen

Fonds	Bedrag	Resultaat/stand van zaken
Groninger Dracht Meets Fashion Tech		
VSF Fonds	€ 15.000,00	Toegekend in 2016
Kunstraad Groningen	€ 10.000,00	Toegekend in 2016
Fonds21	€ 15.000,00	Toegekend in 2016
Huis Groninger Cultuur	€ 2.000,00	Toegekend in 2016

Bijlage 3 - Bestuurssamenstelling

Hoofd- en nevenfuncties van het bestuur

Dhr. J. Hink, voorzitter

Nevenfuncties

Voorzitter/penningmeester van de Stichting Arboretum Notoarestoen

Voorzitter van de Hogelandster Energie Coöperatie

Voorzitter van de Groninger Energiekoepel

Dhr. T. Duursma, secretaris

Nevenfuncties

Geen

Dhr. W. Stroetinga, penningmeester

Nevenfuncties

Bestuurslid Vliegveld Groningen Airport Eelde

Voorzitter Commerciële Club Groningen Senioren;

Voorzitter Zomerbad Peize;

Penningmeester SFMOG Groninger kerken;

KNVB Ambassadeur;

Penningmeester Stichting Geïntegreerde Visserij Lauwersoog;

Penningmeester Coöperatie Vissers van de Kust.

Mevr. A. Sijpkens – Luitjens

Nevenfuncties

Voorzitter St. Promotie Waddenland

Voorzitter St. Dorsgarnituur Halfambt

Coördinator St. Peuterspeelzaalwerk De Marne

Mevr. A. S. van den Berg – tot augustus 2016

Mevr. G. van der Veen, vanaf augustus 2016

Nevenfuncties

Adviseur bij BdW Museumadvies,

Lid van de coöperatie MuseumMakers.

Bijlage 4

Baten en lasten over 2016

Landgoed Verhildersum Leens

Baten en lasten 2016

	2016	2015
BATEN		
Netto omzet	137.905	161.117
subsidiebaten	425.818	670.100
	<hr/>	
TOTALE BATEN	563.723	831.217
	<hr/> <hr/>	
LASTEN		
Personeelskosten	172.407	190.860
Afschrijvingen	32.377	9.860
Overige personeelskosten	18.701	16.756
Huisvestingskosten	45.470	45.192
Landgoed, opstallen, wegen enz.	132.385	247.493
Exploitatiekosten	198.288	256.607
Organisatiekosten	23.080	38.358
	<hr/>	
TOTALE LASTEN	622.708	805.126
	<hr/> <hr/>	
Exploitatieresultaat	-58.985	21.591
Financiële baten en lasten	81.196	-47.013
	<hr/>	
Resultaat	22.211	-20.923

Bijlage 5

Bruiklenen en schenkingen

Bruiklenen aan andere instellingen en personen

Museum stad Appingedam: 2 deurs mahonie buffet (9327), wortelnoten dames bureau (9261), eiken bureau stoel (9256), 4 mahonie stoelen Louis xv stijl (9253), kroonluchter met kristallen pegels (9615), mahonie wijntafeltje (9385.2), 2 schilderijen van Jan Jans (9445)

Schenkingen aan het museum

Fam. B.J. van Dijk, Houwerzijl

19^e eeuws ondergoed

De heer Haasjes, Groningen

handgereedschap, videofilm

Fam. J. de Graaf, Winsum

poppenkinderwagen

